

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2022-05-04

Ärendenummer
NV-00398-22

Mark- och miljödomstolen
Umeå tingsrätt
mmd.umea@dom.se

Yttrande i mål nr M 3358-21 angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till uppförande och drift av nytt stålverk m.m. inom Svarthyns verksamhetsområde, Bodens kommun

Med anledning av domstolens kungörelse, aktbilaga 78, anför Naturvårdsverket följande.

Naturvårdsverket har tagit del av aktbilagorna 1–34, 40–41, 46–52, 64–70, 72, 74 och 76.

Naturvårdsverkets yttrande är begränsat till frågorna om s.k. byggnadsdom, artskyddsfrågor och miljökonsekvensbeskrivningens redovisning av utsläpp till luft. I övriga frågor avstår Naturvårdsverket från att ta ställning.

1. Inställning och yrkanden

Innan frågan om tillåtlighet avgörs bedömer Naturvårdsverket att miljökonsekvensbeskrivningens redovisning av verksamhetens utsläpp till luft behöver kompletteras. Skälen utvecklas nedan i avsnitt 2.2.

Naturvårdsverket har ingen erinran emot att domstolen därefter i en särskild dom, om förutsättningarna för tillåtlighet är uppfyllda, avgör frågan om den ansökta verksamhetens tillåtlighet och att domstolen i så fall meddelar tillstånd enligt 22 kap. 26 § miljöbalken till de byggnads- och anläggningsarbeten som behöver genomföras (s.k. byggnadsdom).

Bolaget har reservationsvis begärt dispens från artskyddsförordningens förbud mot flytt av lappranunkel. Naturvårdsverket har ingen erinran emot att dispens meddelas från förbudet i 7 § artskyddsförordningen för flytt av lappranunkel.

Bolaget har vidare begärt att dispens meddelas för den art eller det område enligt artskyddsförordningen som mark- och miljödomstolen finner behov av med anledning av sökt verksamhet. Naturvårdsverket bedömer att flera åtgärder omfattas av artskyddsförordningens förbud och kräver dispens. Naturvårdsverket har ingen erinran emot att dispens meddelas för de aktuella åtgärderna. Bedömningen utvecklas nedan i avsnitt 2.3.

Naturvårdsverket har ingen erinran mot att mark- och miljödomstolen förordnar att tillståndet enligt 22 kap. 26 § miljöbalken till nödvändiga byggnads- och anläggningsarbeten får tas i anspråk även om det inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

2. Grunder och utveckling av talan

2.1. Tillåtlighet och byggnadsdom

2.1.1. Rättskraften i ett tillåtighetsbeslut

För att bedöma om den sökta verksamheten är tillåtlig ska särskilt beaktas ansökans omfattning, valet av processteknik och verksamhetens lokalisering. Därtill ska även förutsättningarna för att kunna begränsa utsläpp, störningar och olägenheter till en godtagbar nivå beaktas. Vad gäller rättskraften i ett tillåtighetsbeslut har Mark- och miljööverdomstolen fastställt att ett sådant beslut innebär att bolaget kommer att få tillstånd till den sökta verksamheten med den lokalisering och den huvudsakliga processutformning och kapacitet som bolaget angivit. Däremot kan den kommande tillståndsdomen begränsa verksamheten mer eller på annat sätt än enligt ansökan. Det kan vid den prövningen komma att ställas andra krav på den mer detaljerade processutformningen och användningen av produktionsutrustningen, och fler och strängare villkor än bolaget föreslagit (MÖD 2008:40).

Som konstateras ovan innebär tillåtlighetsbedömningen att bolaget, om verksamheten tillåts, får tillstånd till den sökta verksamheten med den lokalisering och den huvudsakliga processutformning och kapacitet som bolaget angivit. En tillåtlighetsprövning enligt 22 kap. 26 § miljöbalken kan inte göras mindre omfattande i fråga om verksamhetens miljöpåverkan än när tillståndsprövning sker. Ett fullständigt underlag är således en förutsättning för att en förprövning av de samlade miljöeffekterna av verksamheten skall kunna genomföras (MÖD 2003:95).

Vad gäller förutsättningarna för att meddela ett byggnadstillstånd utifrån bolagets yrkande vill Naturvårdsverket särskilt framhålla vikten av att tillstånd till anläggnings- och byggnadsarbeten inte får avse arbeten som kan föregripa den slutliga tillståndsprövningen och fastställande av villkor.

2.1.2. Bedömning av lokalisering

Vid prövningen av frågor om tillstånd har en verksamhetsutövare att visa att de förpliktelser som följer av 2 kap. miljöbalken iakttas. Enligt lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § miljöbalken ska en plats väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Artskyddsförordningens bestämmelser är att se som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna.¹ En viktig del av lokaliseringsprövningen är därför att avgöra hur den planerade verksamheten påverkar skyddsvärda växter och djur, se avsnittet nedan om artskydd.

Naturvårdsverket konstaterar att en annan fråga som har särskild betydelse för både lokaliseringen och energihushållningen av verksamheten är att förnybara energikällor ska användas i första hand. Miljöpåverkan av den sökta

¹ Se MÖD 2013:13

verksamheten påverkas i hög grad av vilka energikällor som används. I lokaliseringsutredningen anges att det är i norra Sverige som verksamhetens avsevärda elförbrukning kan tillgodoses med hjälp av riklig tillgång på vatten- och vindkraft. Därtill framgår att verksamheten bland annat ska placeras utifrån en relativ närhet till råvaran järnmalm.² Naturvårdsverket bedömer att lokaliseringen är lämplig med avseende på tillgången till förnybar energi på platsen och tillgången till råvaror som redovisas i ansökan.

Valet av plats innefattar även en bedömning av de följdverksamheter som har en omedelbar närhet till den sökta verksamheten. Naturvårdsverket kan konstatera att verksamheten kommer att ge upphov till störningar och utsläpp från flera följdverksamheter, och transporter på väg och järnväg till och från verksamhetsområdet är särskilt viktiga för att avgöra om lokaliseringen är lämplig. I den tekniska beskrivningen redovisas att järnmalmspellets kommer att transporteras till anläggningen via järnväg.³ Bolaget har i ansökan angett att de transporter som kommer att ske i den s.k. infrastrukturkorridoren utgör följdverksamheter till den ansökta verksamheten.⁴ Naturvårdsverket bedömer att lokaliseringen är godtagbar utifrån hur bolaget har redovisat dessa transportvägar i ansökan.

Naturvårdsverket vill även framhålla att vi inte delar bolagets uppfattning om att det saknas behov av att villkorsreglera de transporter i infrastrukturkorridoren som är följdverksamhet.⁵ Istället anser Naturvårdsverket att det i den efterföljande tillståndsprövningen kan behöva föreskrivas försiktighetsmått för att begränsa störningarna från de transporter på både väg och järnväg som domstolen bedömer vara följdverksamheter till den sökta verksamheten.

Naturvårdsverket saknar uppgifter i miljökonsekvensbeskrivningen gällande utsläpp till luft som behövs för bedömningen av lokaliseringens lämplighet. Även om Naturvårdsverket bedömer att befintligt underlag talar för att verksamheten kan tillåtas under förutsättning att skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas, saknar vi vissa uppgifter som bör ingå i redovisningen av verksamhetens miljöpåverkan. Detta utvecklas i avsnitt 2.2. om miljökonsekvensbeskrivningen nedan.

Slutligen är det en förutsättning att verksamheten är förenlig med gällande detaljplan, 2 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken.

2.2. Miljökonsekvensbeskrivningen

Mot bakgrund av verksamhetens art och omfattning, samt närheten till bostäder i norra Svartbyn anser Naturvårdsverket att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras för att utgöra fullgott underlag vid bedömning av verksamhetens miljöeffekter som har betydelse för att avgöra om verksamheten kan tillåtas på platsen. Ytterligare uppgifter behövs för bedömningen av om verksamheten kan bedrivas utan att överskrida miljökvalitetsnormer för utsläpp till luft.

Vilka uppgifter som ska ingå i en miljökonsekvensbeskrivning framgår av 6 kap. 35–37 §§ miljöbalken och 15–19 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljökonsekvensbeskrivningen ska bland annat innehålla en identifiering,

² Lokaliseringsutredningen (benämnd bilaga B.2), aktbilaga 11, sida 2.

³ Tekniska beskrivningen (benämnd bilaga A), aktbilaga 2, sida 97.

⁴ Bolagets ansökan, aktbilaga 1, sida 18.

⁵ Bolagets yttrande den 28 januari 2022, aktbilaga 46, sida 8.

beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas medföra. Dessutom behövs uppgifter om de åtgärder som planeras för att undvika att verksamheten eller åtgärden bidrar till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. inte följs, om sådana uppgifter är relevanta med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, 6 kap. 35 § 4 och 6 miljöbalken. Uppgifterna ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som är rimlig med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder, samt som behövs för att möjliggöra en samlad bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra, 6 kap. 37 § miljöbalken.

Av bolagets kompletteringar framgår att verksamheten kommer att medföra stora utsläpp av flera tungmetaller, som får betydelse för tillåtlighetsbedömningen. Naturvårdsverket anser att det är nödvändigt att spridningsberäkningen kompletteras för de parametrar där ett betydande utsläpp kan komma att ske och miljö kvalitetsnormer finns, spridningsberäkningen ska därför omfatta även bly, nickel och kadmium. Naturvårdsverket delar inte bolagets bedömning att miljö kvalitetsnormerna för dessa ämnen saknar betydelse.⁶

Naturvårdsverket konstaterar vidare att spridningsberäkningens tabell 13 innehåller flera osäkerheter i fråga om bakgrundshalter.⁷ Naturvårdsverket saknar resonemang i bolagets analys om hur dessa osäkerheter påverkar bedömningen att miljö kvalitetsnormerna för luft kommer att klaras (se avsnittet bedömning och sammanfattning, sida 33, bilaga B4). Tabell 13 bör kompletteras med en redovisning för varje parameter av bedömd osäkerhet. Uppgifterna behövs för att säkert bedöma om det finns risk för att miljö kvalitetsnormerna överskrids.

Relevanta bakgrundshalter är av särskild vikt eftersom verksamheten kan komma att innebära betydande utsläpp av flera ämnen som kan påverka människors hälsa samt verksamhetens närhet till bostäder. Modellberäkningar och redovisade slutsatser behöver utgå ifrån ett så bra underlag som möjligt, bland annat anser vi att mätningar så nära anläggningen som möjligt ska ingå i underlaget.

Vad gäller mätresultat har bolaget angett att det saknas uppmätta halter av luftföroreningar i Boden.⁸ Naturvårdsverket kan konstatera att det saknas kontinuerliga mätningar i Boden, men anser att det även kan vara relevant att redovisa resultat från enklare mätningar. Det har genomförts sådana mätningar i Bodens tätort för ett flertal ämnen⁹, senaste mätningarna var 2016, 2017 och 2019.¹⁰ Naturvårdsverket kan också konstatera att cirka fyra mil nordväst om Boden finns en bakgrundsstation (Grankölen) där kvävedioxid (NO₂), svaveldioxid (SO₂) och ozon (O₃) mäts. Vad gäller bakgrundshalter i luft och nederbörd för ytterligare metaller¹¹ finns den närmaste bakgrundsstationen i Breckälven, Jämtland.

Bolaget bör komplettera spridningsberäkningen med uppgifter om riktlinjer från nu aktuellt kunskapsunderlag. Hälsoeffekter förekommer vid alla

⁶ Miljökonsekvensbeskrivningen, (benämnd bilaga B), aktbilaga 40, sida 44.

⁷ Spridningsberäkningen (benämnd bilaga B4), aktbilaga 13, sida 33.

⁸ Spridningsberäkningen (benämnd bilaga B4), aktbilaga 13, sida 13.

⁹ NO₂, PM10, PM2,5, As, Cd, Ni, Pb, bensen och BaP

¹⁰ Se www.smhi.se/data/miljo/luftmiljodata.

¹¹ Hg, As, Cd, ni, Pb, Co, Cr, Cu, Mn, V och Zn.

luftföroreningar, även vid halter som inte överskrider miljö kvalitetsnormer för luft. För de flesta ämnen saknas ett tröskelvärde vid vilken ingen påverkan på hälsan kan ses, vilket får betydelse för hur man ska bedöma hälsoeffekter vid lägre föroreningshalter. I den kommande tillstånds- och villkorsprövningen behövs därför ett underlag som utgår ifrån tillgängliga mätningar och uppdaterade uppgifter för relevanta parametrar.

Naturvårdsverket vill slutligen göra domstolen uppmärksam på att *WHO Air Quality Guidelines* uppdaterades under 2021. I underlaget bör hänvisning ske till den senaste uppdateringen från september 2021, inte 2005 som används av bolaget.

2.3. Artskydd

2.3.1. Samlad bedömning

Bolaget har tidigare gjort bedömningen att ansökt verksamhet inte innebär att något av förbuden i artskyddsförordningen (2007:845) aktualiseras för någon berörd art. Denna bedömning kvarstår även i bolagets kompletteringsyttrande.¹²

Bolaget ansöker ändå reservationsvis om dispens från förbudet i 7 § artskyddsförordningen för flytt av lappranunkel (*Coptidium lapponicum*). Dessutom framställer bolaget yrkanden om att dispens ska meddelas för den art eller det område enligt artskyddsförordningen som mark- och miljödomstolen finner behov av, detta med anledning av de otydligheter som får anses föreligga angående tolkningen av artskyddsförordningens bestämmelser.¹³

Naturvårdsverket bedömer att den planerade verksamheten riskerar att påverka fridlysta arter i strid med fridlysningsbestämmelserna i 4, 6, 7 och 8 §§ artskyddsförordningen. Naturvårdsverket bedömer därmed att tillståndsprövning av verksamheten även ska inkludera prövning av dispens enligt 14 och 15 §§ artskyddsförordningen.

Sammantaget anser Naturvårdsverket att det, mot bakgrund av de berörda arternas populationer samt de skydds- och kompensationsåtgärder som bolaget åtar sig att utföra enligt aktbilaga 64, bör vara möjligt att medge dispens från 14 och 15 §§ artskyddsförordningen för den påverkan som verksamheten medför för de fridlysta arterna.

Naturvårdsverket anser att bolaget har visat att lokaliseringen av verksamheten är lämplig utifrån de förutsättningar som krävs, samt med beaktande av verksamhetens påverkan på fridlysta arter.

2.3.2. Om kompensation i samband med dispensprövning enligt artskyddsförordningen

Naturvårdsverket anser att vissa av de åtgärder som bolaget beskriver som skyddsåtgärder i själva verket är kompensationsåtgärder, som kan utföras först efter att frågan om dispens från fridlysningsbestämmelserna har prövats. De föreslagna åtgärderna är i vissa fall dispenspliktiga, enligt Naturvårdsverkets bedömning.

Naturvårdsverket vill understryka att kompensation kan komma i fråga först efter att en åtgärd har medgetts dispens från fridlysningsreglerna i artskyddsförordningen. Prövning av en dispens från fridlysningsreglerna i

¹² Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, avsnitt 8.1, sida 78.

¹³ Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, sida 80.

artskyddsförordningen ska alltid ske i två steg. Först ska det bedömas om det är möjligt att medge dispens, och därefter - om dispens kan medges - ska kompensationsåtgärder övervägas.

2.3.3. Avgränsning av lokal och regional population

Bolaget har i den kompletterade artskyddsutredningen bedömt att Bodens kommun är en rimlig avgränsning av de lokala populationerna av fåglar och däggdjur, medan de lokala populationerna av kärlväxter och groddjur bedöms sträcka sig någon eller några kilometer runt utredningsområdet.¹⁴

För fåglar och däggdjur bedömer bolaget att Norrbottens län är en rimlig avgränsning av de regionala populationerna.

Naturvårdsverket instämmer i bolagets avgränsning av lokala och regionala nivåer för bedömning av populationer.

2.3.4. Dispensyrkande för lappranunkel

Bolaget anför att det tidigare har gjort bedömningen att ansökt verksamhet inte innebär att förbudet i artskyddsförordningen aktualiseras för lappranunkeln. Bolaget anför att den bedömningen kvarstår.¹⁵

Naturvårdsverket anser att uppgrävning, flytt och utsättning av en växt som är fridlyst enligt 7 § artskyddsförordningen är åtgärder som är förbjudna, eftersom en flytt inte kan utföras utan att växten först grävs upp. Oavsett om exemplaren grävs upp tillsammans med en stor del av den nuvarande livsmiljön, så att växtplatsen i princip flyttas intakt, är det ändå inte säkert att växterna överlever flytt och placering i en ny miljö. Uppgrävning, flytt och utsättning riskerar därmed att växterna förstörs, även med vidtagna skyddsåtgärder. Sammantaget anser Naturvårdsverket därmed att en flytt, med uppgrävning och utsättning på ny plats, kräver dispens enligt 14 § artskyddsförordningen, även om syftet med flytten är att bevara exemplaren i det berörda beståndet.

Lappranunkelns population i Sverige är livskraftig enligt rödlistan 2020.¹⁶ Bolaget anför att arten är vanlig regionalt och att arten bedöms ha gynnsam bevarandestatus lokalt, regionalt och nationellt. Naturvårdsverket bedömer att dispens kan medges, och anser att flytt av det berörda beståndet till en lämplig miljö kan vara en kompensationsåtgärd om dispens medges.

2.3.5. Föreslagna skyddsåtgärder: fridlysta kärlväxter utom lappranunkel

Bolaget bedömer att orkidéarterna fläcknycklar, korallrot, nattviol, spindelblomster och revlumner inte påverkas av etablering av industrimark inom utredningsområdet, baserat på förekomster och hotbild lokalt, regionalt och nationellt. Samtliga arter är fridlysta enligt 8 § artskyddsförordningen, revlumner är därtill fridlyst enligt 9 § artskyddsförordningen. Samtliga arter har gynnsam bevarandestatus både lokalt, regionalt och nationellt.¹⁷

Naturvårdsverket bedömer att praxis genom den s.k. Klinthagen-domen (MÖD 2016:1) kan tillämpas för växter fridlysta enligt 8 § artskyddsförordningen. Praxis innebär att för en verksamhet, där syftet uppenbart är ett annat än att döda eller störa arter, är det rimligt att det krävs en risk för påverkan på den skyddade

¹⁴ Kompletterande artskyddsutredning, aktbilaga 67, avsnitt 1.4.5.

¹⁵ Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, avsnitt 8.3.

¹⁶ SLU 2020, Rödlistade arter i Sverige 2020.

¹⁷ Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, avsnitt 4.4.4.

artens bevarandestatus i området för att utlösa förbudet i 8 § artskyddsförordningen. Naturvårdsverket bedömer därmed att dispens från 15 § artskyddsförordningen inte krävs för eventuell påverkan på dessa arter.

2.3.6. Föreslagna skyddsåtgärder: fåglar förutom storspov

I den kompletterade artskyddsutredningen (AU) anför bolaget att bolaget kommer att utföra följande generella skyddsåtgärder vid byggskedet:

1. Inga skogliga åtgärder eller entreprenadarbeten kommer att ske under fåglarnas häckningstid.
2. 5 holkar för pärluggla kommer att sättas upp i lämpliga miljöer i närområdet.
3. 5 holkar för sparvuggla kommer att sättas upp i lämpliga miljöer i närområdet.
4. 5 holkar för slaguggla kommer att sättas upp i lämpliga miljöer i närområdet.
5. Samma areal av den typ av livsmiljö som finns inom naturvårdsavtalet ska finnas kvar i närområdet för att gynna gråspett och spillkråka.
6. Stor del av strandskogar undantas exploatering för att bibehålla kontinuerlig ekologisk funktion för mindre hackspett.

Bolaget anför att skyddsåtgärder enligt punkt 1 ovan bidrar till att man undviker risken att ägg, ungar eller vuxna individer av fågelarter skadas vid etablering av verksamheten. Enligt bolaget kommer därmed även vanliga fåglar och arter som har gynnsam bevarandestatus kunna slutföra sin häckning varvid inga ägg, ungar eller individer skadas. Med denna generella hänsyn bedömer bolaget att förbud enligt art- och habitatdirektivet¹⁸ (skydd av arter, artiklarna 12–16) inte utlöses, samt att det är en anpassning som är förenlig med artskyddsförordningen.¹⁹

Naturvårdsverket beskriver i sin handbok om artskyddsförordningen²⁰ begreppet ”häckningstid” som den tid då en fågelart lägger och ruvar ägg och föder upp ungar till flygfärdig ålder. Begreppet kan dock ibland utvidgas till att även omfatta val av boplats, bobygge samt den period då ungar är flygfärdiga men fortfarande beroende av föräldrarna. Naturvårdsverket anser att ett intervall bör identifieras som omfattar områdets normala tidsperiod för fågelhäckning, för att skyddsåtgärden ska få avsedd effekt.

Naturvårdsverket instämmer i bolagets bedömning att, förutom storspov, de fåglar som anges i den kompletterande artskyddsutredningen (tabell 2), genom att ovan listade skyddsåtgärder vidtas, inte kommer att påverkas av verksamheten så att fåglarnas kontinuerliga ekologiska funktion påverkas negativt på lokal nivå.

2.3.7. Föreslagna skyddsåtgärder: storspov

Bolaget beskriver att den ändring som innebär en utvidgning av verksamhetsområdet söderut har utlöst risk för påverkan på livsmiljö för storspov. Storspoven är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och arten är rödlistad i

¹⁸ EU-direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

¹⁹ Kompletterande artskyddsutredning, aktbilaga 67, avsnitt 1.4.5 och 3.1.

²⁰ Naturvårdsverket 2009, Handbok för artskyddsförordningen, del 1 – fridlysning och dispenser, bilaga 3.

kategorin starkt hotad (EN). Storspoven häckar huvudsakligen på jordbruksmark, men även på myrmarker.

Bolaget anför att merparten av jordbruksmarken kommer att behållas intakt, och att inga byggnader kommer att placeras där. Habitatförlusten för storspov kommer därmed att bli liten. Vidare anför bolaget att området är mindre kvalitativt för storspov, eftersom det är litet och delvis påverkas av pågående habitatförsämring genom igenväxning. Bolaget beskriver också att byggnader kommer att placeras nära intill jordbruksmarken och att verksamheten kommer att medföra störningar. Bolaget konstaterar sammantaget att det inte kan uteslutas att arten försvinner från det aktuella området, trots skyddsåtgärderna, vilket skulle innebära att artens lokala bevarandestatus påverkas negativt.

Bolaget åtar sig följande skyddsåtgärder för att undvika störning av storspov:

1. Att inte påverka jordbruksmark som utgör revir för storspov. All jordbruksmark inom reviret undantas påverkan. Detta innebär också att jordbruksmark inte används som upplagsplats eller arbetsyta. Därmed sker ingen habitatförlust.
2. Industriområdets dagvattendamm placeras i anslutning till, men inte på, den brukade åkermarken. Samtidigt föreslås stubbfräsning av träd kring dammen i det område där den angränsar till jordbruksmarken. Genom kombinationen av dessa åtgärder blir dagvattendammen och marken kring denna en del av jordbrukslandskapet. Detta bedöms kunna öka habitatkvaliteten i hela området, då arealen öppen mark utökas och miljön förstärks med ett våtmarksområde vilket är positivt för arten.
3. Slyröjning och trädfällning görs i de delar av jordbruksmarken som omfattas av ansökan (undantaget kantzonen mot Storbäcken). Även detta kommer öka habitatkvaliteten i området genom att pågående igenväxning stoppas och den samlade arealen trädlös öppen mark ökar.

Med de angivna skyddsåtgärderna bedömer bolaget att vare sig den regionala eller lokala populationen av storspov hotas samt att kontinuerligt ekologisk funktion (KEF) kan bibehållas i området.²¹

Naturvårdsverket konstaterar att verksamheten riskerar att påverka ett revir för storspov, trots de skyddsåtgärder som föreslås, och att det därmed krävs dispens enligt 14 § artskyddsförordningen.

Naturvårdsverket bedömer att dispens enligt 14 § artskyddsförordningen kan medges. Mot bakgrund av att området inte är en kvalitativt fullvärdig livsmiljö för storspov, samt med beaktande av de skyddsåtgärder som bolaget åtar sig, bedömer Naturvårdsverket att en dispens inte riskerar att motverka att artens lokala population uppnår gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverket anser att de föreslagna skyddsåtgärderna ovan ska införas som kompensationsåtgärder i ett eventuellt beslut om dispens. Som kompensation bör också övervägas att ställa som villkor att omgivande jordbruksmark ska hävdas årligen vid lämplig tidpunkt, så länge verksamheten pågår, för att gynna storspov.

2.3.8. Föreslagna skyddsåtgärder: fridlysta groddjur

Bolaget åtar sig att utföra följande skyddsåtgärder för att undvika störning av groddjur:

²¹ Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, avsnitt 8.2 samt kompletterande artskyddsutredning, aktbilaga 67, avsnitt 4.5.

1. Att placera planerad dagvattendamm nära Storbäcken där groddjur kan förväntas röra sig.
2. Att utforma dammen på ett sätt som gynnar grodor, exempelvis med flacka kanter, varierande djup, ett djuphål som inte bottenfryser vintertid och en konstgjord flytande ö.
3. Att anlägga faunadepåer av sten- och vedhögar samt mindre hål runt dagvattendammen, för att skapa frostfria vilo- och övervintringsplatser för groddjuren.
4. Enligt avsnitt 4.4.3 åtar sig bolaget därtill att inför det initiala markeringsarbetet låta ekologer genomgå samtliga biotoper inom etableringsytan där det kan finnas groddjur. Påträffas groddjur, eller andra djur som bör avlägsnas, kommer detta att avlägsnas.²²

Naturvårdsverket konstaterar att åkergroda (*Rana arvalis*) är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen och ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 4a. Det innebär att alla exemplar av arten ska omfattas av ett strikt skydd. Skyddet enligt art- och habitatdirektivet har genomförts i Sverige genom fridlysning enligt 4 § artskyddsförordningen.

Enligt 4 § punkt 1 artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt fånga eller döda djur. Avsiktlighet tolkas som att den som utför en åtgärd är medveten om att det kan finnas risk för påverkan på en fridlyst art. Under förutsättning att alla rimliga skyddsåtgärder har vidtagits kan alltså en åtgärd utföras, trots förbudet, även om det finns risk för att enstaka exemplar fångas eller dödas. Förbudet i 4 § punkt 1 gäller dock i alla situationer som omfattar avsiktlig insamling. Det innebär att det krävs dispens för insamling och flytt av alla synliga exemplar av åkergrodor.

Oaktat de åtgärder som bolaget planerar att vidta för att bevara livsmiljöer för åkergrodan bedömer Naturvårdsverket att det ändå inte är uteslutet att nuvarande livsmiljöer påverkas, främst i form av att övervintringsplatser försvinner vid exploatering. I och med att en viss risk kvarstår, kombinerat med att avsiktlig insamling föreslås, bedömer Naturvårdsverket att verksamheten kräver dispens från förbud i 4 § punkt 1 artskyddsförordningen mot att avsiktligt fånga exemplar, samt från förbud i 4 § punkt 4 mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Naturvårdsverket bedömer att dispens enligt 14 § kan medges. Bolaget har anfört att åkergrodans kontinuerliga ekologiska funktion kommer att bibehållas i området. Naturvårdsverket delar den bedömningen, under förutsättning att ovan beskrivna åtgärder genomförs, och anser att de skyddsåtgärder bolaget åtar sig ska införas som kompensationsåtgärder i ett eventuellt beslut om dispens.

Övriga berörda groddjur är fridlysta enligt 6 § artskyddsförordningen.

Naturvårdsverket anser att insamling av grodor kräver dispens enligt 15 § artskyddsförordningen, och bedömer att dispens kan medges. Slutsatserna från Klinthagen-domen (MÖD 2016:1) kan tillämpas för övrig påverkan på groddjur som är fridlysta enligt 6 § artskyddsförordningen. Naturvårdsverket bedömer därmed att dispens från 15 § artskyddsförordningen inte krävs för eventuell övrig påverkan på dessa arter.

²² Bolagets kompletteringsyttrande, aktbilaga 64, avsnitt 8.2

2.3.9. Påverkan på fladdermusfaunan

Bolaget anför att verksamheten inte kommer att påverka fladdermöss på ett sådant sätt att dispens krävs enligt 14 § artskyddsförordningen.²³

Naturvårdsverket delar bolagets bedömning och anser att verksamheten inte kräver dispens från 4 § artskyddsförordningen, vad gäller fladdermöss.

3. Sammanfattning

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med uppgifter om utsläppen till luft. Det är rimligt att uppgifterna ingår i miljökonsekvensbeskrivningen med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt närheten till boende. Uppgifterna behövs för en samlad bedömning av miljöeffekterna och för att bedöma om den föreslagna lokaliseringen av verksamheten är lämplig, vilket är en förutsättning för att den ska kunna bedömas vara tillåtlig. Tillåtlighet är en förutsättning för att byggnadsdom ska kunna meddelas enligt 22 kap. 26 § miljöbalken.

Naturvårdsverket anser efter komplettering enligt ovan att frågan om tillåtlighet kan avgöras särskilt, och motsätter sig inte att domstolen, om verksamheten bedöms tillåtlig, meddelar tillstånd till de arbeten som behöver utföras (byggnadsdom).

Naturvårdsverket bedömer att den planerade verksamheten riskerar att påverka fridlysta arter i strid med fridlysningsbestämmelserna i 4, 6, 7 och 8 §§ artskyddsförordningen. Naturvårdsverket bedömer därmed att tillståndsprövning av verksamheten även ska inkludera prövning av dispens enligt 14 och 15 §§ artskyddsförordningen. Det kan annars inte säkerställas att den valda platsen är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, 2 kap. 6 § miljöbalken.

Sammantaget anser Naturvårdsverket att det, mot bakgrund av de berörda arternas populationer samt de skydds- och kompensationsåtgärder som bolaget åtar sig att utföra bör vara möjligt att medge dispens från 14 och 15 §§ artskyddsförordningen för den påverkan som verksamheten medför för de fridlysta arterna.

²³ Kompletterande artskyddsutredning, aktbilaga 67, tabell 2.

3.1.1. Verkställighet

Syftet med det sökta byggnadstillståndet är att nödvändiga byggnads- och anläggningsarbeten ska kunna påbörjas snarast möjligt. Naturvårdsverket anser att det finns skäl att påbörja de nödvändiga arbetena utan att avvakta att byggnadsdomen vinner laga kraft. Om den sökta verksamheten bedöms vara tillåtlig tillstyrker Naturvårdsverket därför bolagets yrkande om att byggnadsdomen ska förenas med ett verkställighetsförordnande.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschefen Karolina Ardesjö Lundén efter föredragning av handläggare Matthis Kaby.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit tekniska handläggarna Elin Sieurin och Britt Forsén samt miljöjuristerna Liisa Seim Sehr och Charlotte Rehbäck.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Karolina Ardesjö Lundén

Matthis Kaby

Kopia till:

H2GS AB genom kontaktperson Ida Westberg och ombuden Mikael Hägglöf och Sara Erdholm, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Bodens kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Havs- och vattenmyndigheten.